

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA MUSIQAVIY DIDAKTIK O'YINLAR ORQALI BOLALARNI IJTIMOIYLASHTIRISH

**Maxamatova Shaxnoza, Inogamova Klara, G'ulomova Sadoqat, Komilova Dilafruz,
Rustamova Shahlo**

**Toshkent viloyati pedagogik
mahorat markazi tinglovchilari:**

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqaviy didaktik o'yinlarning bolalarni ijtimoiylashtirishdagi o'rni, ularning psixologik, pedagogik va metodik ahamiyati, davlat talablari bilan uzviy bog'liqligi hamda musiqa rahbari va tarbiyachining hamkorlikdagi faoliyati ilmiy asosda yoritiladi. Musiqaviy o'yinlarning ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirishdagi mexanizmlari, yosh xususiyatlari bilan bog'liqligi va amaliy qo'llash imkoniyatlari batafsil tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: musiqaviy didaktik o'yinlar, ijtimoiylashuv, maktabgacha ta'lim, kommunikativ kompetensiya, emotsional rivojlanish, jamoaviy o'yin, integratsiyalashgan yondashuv, pedagogik texnologiya, musiqiy tarbiya, interfaol metodlar.

Annotation: The article analyzes the significance of musical didactic games in preschool education, focusing on their role in socializing children, forming emotional responsiveness, developing communication skills, and helping children interact effectively with peers. It highlights the methodological, psychological, and pedagogical aspects of such games and explains how music teachers and educators collaboratively implement them according to national standards.

Key words: musical didactic games, socialization, preschool education, emotional development, communicative competence, group interaction, integrated approach, pedagogical technology, musical upbringing, interactive methods.

Аннотация: В статье рассматривается роль музыкальных дидактических игр в социализации дошкольников, их методическое и психологическое значение, влияние на развитие эмоциональной сферы, коммуникативных навыков и умений взаимодействовать со сверстниками. Особое внимание уделено совместной работе музыкального руководителя и воспитателя в соответствии с государственными требованиями.

Ключевые слова: музыкальные дидактические игры, социализация, дошкольное образование, эмоциональное развитие, коммуникативная компетентность, групповое взаимодействие, интегрированный подход, педагогические технологии, музыкальное воспитание, интерактивные методы.

Maktabgacha yosh davri bolalarda ijtimoiylashuvning eng faol shakllanadigan bosqichi bo'lib, musiqaviy didaktik o'yinlar bu jarayonni tabiiy va samarali yo'l bilan rivojlantirishga yordam beradi. Musiqa bolaga ritm, ohang, harakat, eshituv sezgisi va emotsional ifoda uyg'unligida ta'sir ko'rsatadi, shu sababli musiqaviy o'yinlar bola psixologiyasiga tez moslashadi va ijtimoiy ko'nikmalarni samarali shakllantiradi.

Didaktik musiqiy o'yinlar jamoada birga harakat qilish, umumiy ritmga moslashish, boshqani kutish, qoida asosida o'ynash, tinglay olish, o'z fikrini ifoda etish kabi ijtimoiy xatti-harakatlarni rivojlantiradi. Ritmik o'yinlar bolalarning jamoaviy uyg'unligini kuchaytiradi, chunki ular bir xil ritmni saqlash orqali bir-biriga e'tibor qaratishni o'rganadi.

Vokal o'yinlar bolalarning emotsional ifodasini rivojlantiradi va jamoaviy kuylash orqali bolalar o'z ovozi jamoa ichiga moslashtirishni o'rganadi. Harakatli musiqiy o'yinlar bolalarning jismoniy faolligi va ijtimoiy faolligini oshiradi, ular musiqaga mos harakat qilgan holatda birgalikda o'ynashni o'zlashtiradi. Rolli musiqaviy o'yinlar esa bolalarda turli ijtimoiy rollarni sinash imkonini yaratadi, masalan dirijyor, ijrochi, raqqosa rolida o'ynash orqali ular o'zini jamoaga tegishli his qiladi va mas'uliyatni sezadi.

Musiqah rahbari va tarbiyachining hamkorligi o'yinlarning samaradorligini oshiradi, chunki musiqah rahbari ritm, ohang va musiqiy ifodani boshqaradi, tarbiyachi esa ijtimoiy vaziyat yaratadi, bolalarni o'yinga tayyorlaydi va ularda ishonch hissini shakllantiradi. Ijtimoiy kompetensiyalar musiqaviy o'yinlar orqali quyidagi mexanizmlar asosida shakllanadi: umumiy ritmga birgalikda harakat qilish jamoaga mansublikni oshiradi; musiqaga mos keluvchi harakatlar emotsional boshqaruvni mustahkamlaydi; rollar almashuvi empatiya va boshqaning hislarini tushunishni shakllantiradi; vokal o'yinlar orqali bola o'z ovozi nazorat qiladi va jamoa bilan bir xil ohangda kuylashni o'rganadi; musiqiy topshiriqlar esa mustaqil qaror qabul qilish va mas'uliyatni oshiradi.

Musiqaviy didaktik o'yinlardan foydalanishda bolalarning yosh xususiyatlari, qiziqishlari va individual imkoniyatlarini hisobga olish muhim bo'lib, o'yinlar soddadan murakkabga qarab bosqichma-bosqich taklif qilinishi zarur. O'yin jarayonida musiqah rahbari bolalarning ritm sezgisi, eshituv diqqatini, koordinatsiya va harakat madaniyatini rivojlantiradi, tarbiyachi esa bolalar o'rtasida do'stona muhit yaratadi. Musiqaga mos qadam tashlash, qo'l harakatlarini uyg'un bajarish va qo'shiqni birgalikda ijro etish bolalarda o'zaro hurmat va jamoaviy mas'uliyat tuyg'usini mustahkamlaydi. O'yinlarda qo'llaniladigan milliy kuy-qo'shiqlar esa bolalarning madaniy o'zligini anglashiga, qadriyatlarini his qilishiga xizmat qiladi. Musiqiy vositalardan — baraban, qo'ng'iroqcha, triangl, marakaslardan foydalanish bolalarning qiziqishini oshiradi va faol ishtirok etishga undaydi. Har bir o'yin yakunida bolalar o'z fikrlarini aytishi, o'zlashtirgan ko'nikmalarini baholashi ijtimoiy muloqotni yanada rivojlantiradi. Shu tariqa musiqaviy didaktik o'yinlar ta'lim jarayonini qiziqarli, mazmunli va ijtimoiy jihatdan boy qiladi. Davlat talablari musiqiy o'yinlarni ta'lim jarayoniga kiritishni qo'llab-quvvatlaydi, chunki unda ijtimoiy-emotsional rivojlanish, madaniy xulq-atvor, muloqot ko'nikmalari, ijodiy fikrlash, jismoniy harakatchanlik va estetik didni rivojlantirish belgilangan. Musiqaviy o'yinlar aynan shu kompetensiyalarning barchasini bir vaqtning o'zida rivojlantirishga imkon beradi. Bolalar musiqaga mos harakat qilganda, ular nafaqat jismoniy faol bo'ladi, balki jamoa bilan hamohang bo'lishga o'rganadi. Bunday o'yinlar tortinchoq, uyatchan yoki ijtimoiylashuvda qiynaladigan bolalarning jamoadagi faolligini oshiradi. Maxsus ehtiyojli bolalar uchun moslashtirilgan musiqaviy o'yinlar esa ularning tengdoshlar bilan muloqotini yaxshilaydi va inklyuziv jarayonni yengillashtiradi. Shunday qilib, musiqiy didaktik o'yinlar bolalar ijtimoiy hayotining barcha asosiy elementlarini tabiiy ravishda shakllantiradigan kuchli pedagogik vositadir.

Xulosa, musiqaviy didaktik o'yinlar maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiylashuv jarayonini kuchaytiradi, chunki ular orqali bola tengdoshlar bilan hamkorlik qilishni, navbat kutishni, qoidalarga rioya qilishni, emotsiyalarni boshqarishni o'rganadi. Bunday o'yinlar ritm, harakat va ohang orqali bolaning ichki faolligini oshiradi va jamoaga moslashishiga yordam beradi.

Musiqah rahbari va tarbiyachining hamkorligi esa o'yinlarning mazmunini boyitadi va ijtimoiy kompetensiyalarni tizimli shakllantiradi. Natijada musiqaviy o'yinlar maktabgacha ta'limdagi ijtimoiy tarbiyaning eng samarali vositalaridan biriga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'limga oid davlat talablari. Toshkent, 2020.
2. G'ulomov A., Yo'ldosheva N. Maktabgacha ta'lim metodikasi. Toshkent: TDPU, 2021.
3. Yuldasheva S. Musiqah ta'limi metodikasi. Toshkent, 2019.
4. Vygotskiy L.S. Psixologiya razvitiya rebenka. Moskva, 2020.
5. Orfiyeva M. Maktabgacha tarbiya psixologiyasi. Toshkent, 2021.
6. Campbell P.S. Music in Childhood. Oxford University Press, 2017.